



Hans van Dijk: „Het gaat niet over onze toekomst, maar die van jonge kinderen. Hun horizon is de 22e eeuw, maar dan moeten ze die wel kunnen halen.”

FOTO ANP

REPORTAGE Senioren tweewekelijks in Den Haag op klimaatmissie

# Bezorgde grootouders strijden voor leefbare wereld

Onze kleinkinderen moeten ook nog op een gezonde planeet kunnen opgroeien. Daar gaat het de Grootouders voor het Klimaat om. De klimaatbezorgde senioren staan iedere twee weken voor de deur van de Tweede Kamer in Den Haag, om aandacht te vragen voor betere klimaatpolitieke oplossingen. „Het is niet onze toekomst, maar de toekomst van anderen waar wij voor strijden. Dat is wat ons bindt.”

## i Internationaal

De Grootouders voor het Klimaat bestaan sinds 2016 en vragen met hun acties aandacht voor het leefbaar houden van de aarde voor de volgende generaties. De organisatie maakt onderdeel uit van Grandparents for Climate dat ondertussen in negen landen actief is. Zie voor meer informatie: [grootoudersvoorhetklimaat.nl](http://grootoudersvoorhetklimaat.nl)

Je hoeft heus geen daadwerkelijke opa of oma te zijn om je aan te sluiten bij Grootouders voor het Klimaat, lacht kernteamlid Hans van Dijk (67). „Ik heb zelf ook geen kleinkinderen, maar iedere oudere die iets geeft om kinderen is van harte welkom om zich bij ons aan te sluiten. Het gaat ons om de zorg om toekomstige generaties, die de gevolgen van klimaatverandering aan den lijve gaan ondervinden. Ik ga het jaar 2050 naar alle waarschijnlijkheid niet meer halen, maar pasgeboren kinderen moeten op deze wereld verder leven.”

### Betrokken

In 2015 organiseerde duurzaamheidsorganisatie Urgenda een wandeling naar Parijs, waar op dat moment de klimaatconferentie plaatsvond. Van Dijk: „Aan die wandeling deden enkele ouderen mee, die met elkaar in gesprek raakten en zich afvroegen: kunnen we niet meer grootouders mobiliseren? Zo is het balletje gaan rollen.” Maar waarom specifiek grootouders? Er bestonden immers al

veel beschikbare klimaatorganisaties om bij aan te sluiten. Daar zijn twee redenen voor, denkt Van Dijk. „Allereerst: het gaat niet over onze toekomst, maar die van jonge kinderen die nu geboren worden. Hun horizon is de 22e eeuw, maar dan moeten ze die wel kunnen halen. Daar voel ik mij bij betrokken.”

### Moreel appèl

„En het tweede is: als ik me hier zorgen om maak, zullen dan niet veel meer grootouders zich hier zorgen om maken? En zou je die grootouders daar dan niet op moeten aanspreken? Op die manier wakkeren we een bepaald verantwoordelijkheidsgevoel in elkaar aan.” Nee, schuldig voelt hij zich niet over het leven dat hij heeft geleefd. „Maar ik denk wel dat we een moreel appèl op elkaar mogen doen. En ja, daar zit een bepaald oordeel in, want het heeft te maken met de waarden waar je voor staat. Geef je alleen om jezelf, of wil je je ook hard maken voor het leven van een ander? Dat betekent niet dat ik oordelend ben in de zin van: wat jij doet is goed of kwaad,

maar wel: mag ik van jou vragen om over het klimaat na te denken? Ik vind nadrukkelijk dat je dat mag doen in onze samenleving. Misschien moeten we dat sowieso wel vaker doen, in het openbaar in gesprek gaan over onze fundamentele waarden.”

Om dat gesprek dus te kunnen voeren, blijven de grootouders zich tweewekelijks verzamelen in Den Haag. Dat Rob Jetten hen in de Algemene Beschouwingen benoemde, was een kleine kers op de taart. „Dat zijn toch signalen dat we moeten volhouden. Tja, daar moet je dan maar gekke oude mensen voor zijn die dat erdoor hebben”, zegt Van Dijk lachend. Maar om ook buiten de politiek interesse te wekken voor hun klimaatmissie, organiseren de grootouders regelmatig lezingen en webinars, die gratis te bezoeken zijn via de website of nieuwsbrief. „Zo motiveren we niet alleen elkaar, maar worden we ook geïnspireerd door sprekers die iets over de inhoud komen vertellen.”

### Klimaatboekjes

Op de botermarkt in Haarlem staat op een vrijdag in oktober, een van de vele vrijdagen, een handjevol grootouders die de kou en mist getrotseerd hebben om hun boodschap te verspreiden. Op het tafeltje liggen folders, het manifest dat de Grootouders aan het kabinet aanboden en enkele kleurrijke prenten- en kinderboekjes. Alle

„ Het is niet onze toekomst, maar de toekomst van anderen

boekjes met hetzelfde thema: het uitleggen van klimaatproblematiek aan de toekomstige generatie waar het allemaal om draait. Lowie van Liere (77), actief lid in Haarlem, is zich met zijn achtergrond als aquatisch ecoloog, al lang bewust van klimaatproblematiek, maar ging pas de straat op toen hij zelf kleinkinderen kreeg. Van Liere: „Ik onderzoek altijd al wat er zou gaan gebeuren onder water als het warmer wordt. Ik maakte me uiteraard al zorgen, maar opeens realiseerde ik me dat mijn oudste kleinkind in 2050 pas in de 30 zal zijn. Alles wat ik al wist kwam ineens in mijn emotie terecht. Toen ben ik tot actie overgegaan.”

Eva Selderbeek

## Ziek door fijnstof

Ook voor Diederik van Heemstra (72) waren zijn kleinkinderen, die zelf al protesteerden voor het klimaat, de aanleiding om zich aan te sluiten bij de Grootouders. Maar ook vanuit zijn beroepsmatige achtergrond maakt hij zich zorgen. „Ik was arts, en ik maak me voornamelijk zorgen om de toxicologie. We denken vaak dat we nu eenmaal ziek worden, maar het klimaat heeft daar veel mee te maken. Niet alleen fysiek kunnen we problemen krijgen door metaal en fijnstof in de lucht, maar ook mentale problematiek en neurodegeneratieve ziekten als Parkinson kunnen hierdoor verergerd worden. Fijnstof heeft gemakkelijk toegang tot het brein en verstoort daar de neurotransmissie, de overdracht van informatie. Mensen die toch al aanleg hebben voor bijvoorbeeld manisch-depressiviteit kunnen hier daardoor nog meer last van krijgen. Ik vind dat we het daarover moeten hebben.”



Ank Buis, Diederik van Heemstra en Lowie van Liere. FOTO MEDIAHUIS

## Een boompje cadeau

„Ik kan niet anders dan iets doen. Ik vind dat ik geen keuze heb. Ik heb vier kleinkinderen, en ik maak me heel erg zorgen om het klimaat en hun toekomst.” Ank Buis (75) is al drie jaar actief binnen de beweging, en sloot zich aan toen haar kleinkinderen al wat ouder waren. „Ik vroeg me ineens af: kunnen zij nog wel kleinkinderen krijgen straks? Dat was mijn motivatie.” Ja, het is een groot probleem om te tackelen en Buis is zich ervan bewust dat niemand de wereld in z'n eentje kan veranderen. „Maar dat is nog geen reden om het niet te proberen.” En dat kan al met hele kleine initiatieven, vertelt ze. „Ik heb bijvoorbeeld een actie bedacht waarbij we grootouders willen oproepen om hun kleinkinderen allemaal een boompje cadeau te doen. Hup, tuintegels eruit, boompje erin. Goed voor het milieu en kinderen leren op die manier meteen voor de aarde te zorgen.”

## 'Kwestie van logisch nadenken', zegt mijn vader

En kluwen wol die groeit en waarvan het begin zoek is, zo voelt dit project soms. Of eigenlijk meerdere kluwen wol, want terwijl het deelproject 'Nieuwe ramen' bijvoorbeeld enigszins op zichzelf staat, blijkt het deelproject 'Warm water' onverwacht afhankelijk van het project 'Elektriciteit'.

Een doorstroomboiler is een topoplossing voor ons warmwaterprobleem, maar vereist een zwaardere aansluiting, door sommigen (abusievelijk) Aldus het internet van kenners) 'krachtstroomgroep' genoemd. En hupsakee, we hebben een nieuw deelproject. Eentje dat ik had gedacht pas tegen te komen als we het gasfornuis zouden inruilen voor inductie. In mijn hoofd teken ik een nieuw blokje op een veelkleurige, enorme en groeiende planning, versierd met talloze verbindingstijltjes.

Mijn vader begrijpt elektriciteit, net als zijn vader, wiens vak het was. Ik heb een levendige herinnering aan mijn vaders reparaties van vaatwassers, wasmachines en andere elektrische apparaten. „Tuurlijk kun je dat repareren”, zei hij dan. „Kwestie van logisch nadenken.” Dat pas ik daadwerkelijk regelmatig toe... maar op mechanische zaken waarbij fouten maken minder consequenties heeft, zoals mijn fiets. Van elektriciteit hou ik me verre en mijn kennis is matig.

En de verwarring over het woord 'krachtstroomgroep' is nog maar het begin. Wat we nodig hebben, heet eigenlijk een driefaseaansluiting. Een belletje met de netbeheerder bevestigt mijn vermoeden: die hebben we niet. Onze capaciteit is 1x35, noteer ik, en we moeten minimaal naar 3x25. Waarbij de '3', u raadt het al, het aantal fasen aangeeft.

Maar dan. Vaag heb ik hier al weleens iets over opgevangen: De Capaciteitskwestie. Hier zit een addertje onder het gras, weet ik. Ik herinner me een verhaal van iemand die na zo'n uitbreiding zich ineens geconfronteerd zag met een verzoevelvoudiging van de jaarlijkse kosten bij de netbeheerder.

Dat blijkt te kloppen. Zwaardere aansluitingen betalen een hoog tarief. Tot en met 3x25 komen we uit op 240 euro per jaar. Bij 3x35 schiet dat ineens omhoog naar maar liefst 935 euro.

De Capaciteitskwestie draait om de vraag of een 'elektrischer' huishouden echt 3x35 nodig heeft, of met 3x25 toe kan. Dat blijkt een onderwerp van hevige discussie op gespecialiseerde internetfora (en elders waarschijnlijk). Heel wat gasloze nieuwbouwhuizen blijken, tot schrik van de bewoners, voor de zekerheid te worden uitgerust met 3x35. Maar, lees ik: „Ik werk bij een netbeheerder en kan je vertellen dat de bouw geen gelijk heeft.” En meer berichten van die strekking.

### VAN HET GAS AF

Mirjam van der Puijl gaat de komende weken op zoek naar het antwoord op de vraag: hoe haal ik mijn huis van het gas? Aflevering 8: Stroom. [m.van.der.puijl@mediahuis.nl](mailto:m.van.der.puijl@mediahuis.nl)



Ik ga het mijn vader vragen. Ik ken het begin van zijn antwoord: „Dat kun je uitrekenen. Kwestie van logisch nadenken.” En dan legt hij het zo uit dat het ook echt logisch is.

## Niet recycleren zorgt voor schuldgevoel

Zes op de tien mensen voelt zich schuldig wanneer ze een afgedankt apparaat niet op de juiste manier inleveren voor recycling. Er valt op dat gebied nog wat te winnen, blijkt uit onderzoek van Motivaction. Producenten die zich inspannen voor inzameling en recycling van 'e-waste' noemen de uitkomsten uit het onderzoek 'hoopgevend'. Ze verwachten dat consumenten meer gaan recycleren.

Momenteel wordt zo'n 50

procent van alle afgedankte apparaten ingezameld. Die worden gerecycled. De rest dus niet en dat is zonde, want in afgedankte apparaten zitten veel grondstoffen die opnieuw kunnen worden gebruikt. Een oude laptop of oude ijskast bestaat uit allerlei materialen: koper, aluminium, ijzer, plastics, glas en meer. Uit honderd kilo aan ingezamelde apparaten kan zo'n tachtig kilo aan grondstoffen worden teruggewonnen.

Er is nog veel potentie om mensen meer afgedankte apparaten te laten inleveren voor recycling. „Een ruime meerderheid geeft aan dat wanneer zij zeker zouden weten dat de grondstoffen in oude apparaten gebruikt worden voor het maken van nieuwe producten, zij deze vaker dan nu zouden inleveren om te recycleren”, aldus Cecilia Keuchenius onderzoeker bij Motivaction. Uit het onderzoek blijkt verder dat de recyclebaarheid van elektronisch afval door de meesten gelijk getrokken wordt met die van plastic en textiel, terwijl de materialen van elektrische apparaten veel beter en eendelous te recycleren zijn.



Er valt nog heel wat te winnen aan recycling. FOTO GETTY IMAGES